

Пасцик Ксенія Сергіївна,
студентка юридичного факультету
Науковий керівник – д. ю. н., професор Наливайко Л.Р.
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

КОНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

У сучасній юридичній науці існує значна кількість підходів до визначення поняття правової допомоги, інтерпретації механізмів її надання. Також, серед науковців виникають дискусії з приводу характеру та природи правової допомоги. Слід акцентувати увагу, що значна кількість наукових праць присвячена питанню функціонування і реалізації безоплатної правової допомоги в Україні та існуючим на сьогоднішній день проблемам. Проте, лише незначна кількість досліджень юридичної науки висвітлює власне поняття, зокрема правову природу такої допомоги. Але беззаперечною залишається аксіома, що пошук проблем функціонування і реалізації, а також подальших правових шляхів застосування норм інституту безоплатної правової допомоги починається із вивчення сутності, а також правової природи інституту безоплатної правової допомоги.

Окремі аспекти професійної правової допомоги, в тому числі в контексті права людини, досліджували такі вітчизняні та зарубіжні вчені як М.М. Антонович, О.А. Банчук, Є.Ю. Бова, В.В. Букач, М.В. Вітрук, Р.Ф. Гринюк, Д.А. Гудима, М.М. Гультай, С.Д. Гусарєв, В.О. Демиденко, М.С. Демкова, С.П. Добрянський, В.М. Ісакова, Б.В. Калиновський, Н.В. Камінська, Н.І. Карпачова, А.М. Колодій, А.Т. Комзюк, В.В. Копейчиков, В.О. Котюк, Р.О. Куйбіда, В.С. Личко, М.Т. Лоджук, О.М. Лоцихін, П.О. Недбайло, С.С. Немченко, С.В. Оверчук, В.Ф. Опришко, В.Ю. Панченко, В.В. Печерський, В.Ф. Погорілко, С.В. Прилуцький, О.В. Скрипнюк, М.В. Стаматіна, П.Б. Стецюк, Г.Ж. Сулейменова, М.О. Теплюк, Р.С. Титикало, Ю.М. Тодика, Ю.С. Шемшученко, Ю.Т. Шрамко, О.В. Шубейкіна, О.Г. Юшкевич тощо.

З позиції дослідження інституту безоплатної правової допомоги як інструменту для реалізації права, то необхідно зупинитися на аналізі такого права особи на правову допомогу, його базових особливостей як елемента конституційного статусу людини і громадянина. Безперечно, таке право належить до центрального інституту основних прав і свобод людини і громадянина, які власне і становлять правовий статус особистості і виступає гарантією дотримання комплексу інших прав і свобод людини і громадянина, закріплених у Конституції України.

Конституційне право особи на кваліфіковану правову допомогу належить до інституту основних прав і свобод людини і громадянина, які лежать в основі правового статусу особистості. Дане право, з одного боку, є

одним з найважливіших прав людини і громадянина, а з іншого – гарантією дотримання комплексу інших прав особистості. Юридична природа права на безоплатну правову допомогу містить у своєму нормативному змісті єдність матеріального і процесуального начал, воно може розглядатися як правогарантія, яке повинно забезпечити належні юридичні умови для послідовної реалізації права і ефективного досягнення громадянами юридичних цілей [1, с. 18–19].

Система безоплатної правової допомоги має бути побудована таким чином, щоб гарантувати дотримання прав і свобод людини і громадянина. Сьогодні законодавство у сфері надання безоплатної правової допомоги стрімко оновлюється, тому що гарантування прав і свобод людини і громадянина шляхом надання якісної і професійної правничої допомоги на безоплатній основі є пріоритетним напрямком будь-якої правової і демократичної держави. Досліджуючи інститут безоплатної допомоги слід зазначити, що система безоплатної первинної правової допомоги на території України є значно більшою за систему безоплатної вторинної правової допомоги. Це зумовлено різноманіттям суб'єктів, які надають первинну правову допомогу і можливістю надання такої допомоги всім, хто її потребує. Безоплатна первинна правова допомога, власне, як і вся система безоплатної правової допомоги існує для удосконалення правової системи і механізму захисту державою прав і свобод людини і громадянина [2].

Прийняття Закону України «Про безоплатну правову допомогу», стало важливим кроком у забезпечення реалізації закріпленого ст. 59 Конституції України права кожного на правову допомогу, Конвенції формування системи безоплатної правової допомоги в Україні, схваленої Указом Президента України від 9 червня 2006 р. № 509, а також міжнародних актів з питань захисту прав людини. [3, с. 42]. Не зважаючи на прийняття зазначеного вище Закону, проблема залишається не розв'язаною, адже норми цього закону не регламентують ці актуальні питання. Таким чином, сучасний стан національного законодавства з питань забезпечення нужденних верств населення безоплатною правовою допомогою потребує подальшого реформування, в тому числі за допомогою імплементації міжнародно-правових норм в законодавчі акти України [4, с.126].

Отже, безоплатна правова допомога становить надзвичайно важливий інститут для реалізації, охорони і захисту прав та свобод людини і громадянина, чим забезпечується розвиток демократичної, правової та соціальної держави. Конституційне право на безоплатну правову допомогу гарантує захист найбільш вразливих категорій осіб, визначених у Законі України «Про безоплатну правову допомогу», однак галузеве законодавство, яке сформовано на основі конституційного права на отримання безоплатної правової допомоги потребує подальшого дослідження та оптимізації.

Бібліографічні посилання:

1. Гаркуша А.Г. Деякі аспекти надання безоплатної правової допомоги в Україні. *Форум права*. № 55 (2). С. 15-22.

2. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 року № 3460-VI (зі змінами і доповн.). *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. Ст.577.
3. Право особи на безоплатну правову допомогу / Ю. О. Данилевська, Л. В. Павлик, З. З. Петрович, У. О. Цмоць. Львів: ЛДУВС, 2018. 136 с.
4. Бежевець А. М., Морєва К. І. Безоплатна правова допомога: проблеми розвитку. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Політологія. Соціологія. Право. 2012. № 1. С. 125–127.